

*** ПРАЗНИЧНО * От комисията по въпросите на жените с увредено зрение към ССБ**

Уважаеми дами,
скъпи сестри,

По случай 8-ми март - Международния ден на жената, желаем на вас и вашите семейства, близки и приятели, здраве, щастие, обич и много любов.

На всички жени, членуващи в ССБ, желаем сили и увереност в защитата и отстояването на техните права и интереси за заемане на достойно място в обществото.

По надолу ще прочетете писмото на Направляващата група на жените към ССЕ, което бихте могли да доведете до знанието на всички жени с увредено зрение при различните форми и начини на отпразнуване на Международния ден на жената.

* * *

Международният ден на жените има далечна история, чиито корени се крият в Международното женско социалистическо движение. През 1907 година Клара Цеткин, ръководителка на Германското работническо движение, която по време на Първата световна война създава лигата “Спартак”, съвместно с Роза Люксембург-теоритичка на Марксистката революция и основателка на Полската социалистическа партия и Германската комунистическа партия, организират първата международна конференция на жените. Освен това честването на Деня на жената е тясно свързано и с пожара запалил се във фабрика за производство на памук в Чикаго, САЩ през 1908 година, където 129 стачкуващи жени-работнички окупирали фабриката изгарят живи в пламъците му. През 1910 година в Копенхаген, Дания, по време на друго международно мероприятие на жените се решава да се установи Международен ден на жените впадет на трагедията в Чикаго. В следващите години в различни части на света този ден започва да се чества. С течение на времето Международният ден на жените се превръща в ден посветен за подкрепа на социалните и политически права на жените и цветето мимоза се превръща в един от символите на този ден.

Денят на жените преминава изпитанията на историята през този един век, в който намират своето място политически движения, войни, идеологии и преустройства. Жени от много страни с различно държавно устройство е трябвало да преминават дълъг и труден път, който да ги доведе до крайната им цел еманципацията и освобождаването и който път много често е прекъсван, но жените винаги са успявали да го продължат с огромната си решителност.

Жените се борят за правото си на глас при избори, равнопоставеност при трудовите възнаграждения, официално признаване на равноправието между жените и мъжете при назначаване на работа, което в много страни вече е основен принцип, но който не се е превърнал в практика все още. Жените също се борят и за приемането на закони касаещи разводите, майчинството, семейни въпроси и правото на аборт. Много често хората си мислят, че през 2009 година няма причина да се празнува този ден, който в наши дни често се смята повече за бизнес мероприятие и официален случай, забравяйки неговото истинско значение.

Наистина има много индикатори показващи, че дискриминацията между половете е все още добре вкоренена в много от европейските страни. Дискриминацията се разкрива като проблем с културен характер още преди да се превърне в конкретна дейност. Все още се нуждаем от оценка на ползите от работата и правата на хората, които да станат солидна основа за едно истинско равнопоставено и обединено общество. Правата на жените и техните групи са все още социални компоненти основно засегнати от негативните ефекти на не регулираната глобализация. В докладите на много от Агенциите на ООН, както и на други международни институции ясно се вижда, че ефектите от глобализацията върху вариациите на приходите от трудовата заетост, върху качеството и количеството на професиите, несигурността в работата и ниските трудови възнаграждения основно засягат жените, които жени също така увеличават броя си в групата на заетите в „сивата икономика”. Изнасилванията и насилието спрямо жени са основните средства, чрез които както в миналите така и в настоящите войни се цели да се заличи идентичността им. На база статистически данни една на всеки пет жени живеещи в западния

свят и една на всеки три по света е жертва на насилие, на нападение и побой, изнасилване, мъчения и извършен психологически тормоз: всеки девет от десет случая извършителят е член на семейството или съсед.

Степента на домашно насилие нараства, в повечето случаи извършителят е съпругът в семейството. Съпрузите са отговорни за 40 от 100 случая на изнасилвания, приятели и познати за 56 и само в 4% от случаите насилникът е неизвестен. Създадох се групи за повишаване на съзнанието на мъжете, но въпреки тези групи, където се очаква от мъжете да имат желанието да си казват всичко без премълчавания, в дискусиите им винаги внимателно се заобикаля въпроса за насилието, като че ли това е опасен водовъртеж. Някои от мъжете участващи в дейностите на тези групи казват, че при започване на дискусии между мъжете относно насилието усещането е като че ли се върви по минно поле, където двусмислието и лицемерието се впитат. Мъжете внимават а склонността си към собствена абсолютизация, мислейки че насилието спрямо жените е нещо което тях лично не ги касае. Това е доказателство за това как допира до този въпрос ги обърква /разстройва/. Дискриминацията в областта на трудовата заетост въздейства с голяма сила върху слепите и с частично увредено зрение жени. Все повече е необходимо да се съдейства за достъпа на жените със зрителни увреждания до професионална квалификация, рехабилитация и курсове за ръководни позиции. От фундаментална важност е да се знае, че на жените се предлагат същите възможности, каквито и на техните колеги мъже, и че изявите им в училището, както и в работата им не е затруднено чрез бариери от икономически и културен характер или други подобни.

Поради тази причина Направляващата група на жените към ССЕ реши да предложи на страните членки в ССЕ да фокусират мероприятията си върху една от долупосочените две теми свързани с честването на Международния ден на жените през 2009 година: първата тема е рехабилитация и професионална квалификация, а втората различните форми на насилие прилагани спрямо слепите и с частично увредено зрение жени, както и проекта ДАФНЕ, в който преди няколко години участваше и ССЕ. Това са две злободневни теми, които трябва да са обект на интензивен анализ също с цел да се да се изготви адекватна стратегия в политическите и други условия. Нашата мечта ще е да можем да включим и други въпроси в дневния ред по повод честванията на Международния ден на жените, като: ние бихме искали да говорим за любовта, приятелството, да развием един нов и истински скъюз между мъжете и жените, бихме искали да бъдем включвани в решаването на повече приятни въпроси. Жените също така биха желали да не чувстват яда и абсолютния антагонизъм, но за съжаление насилието е винаги сред тях и даже продължава да се увеличава година след година. На всеки два - три дни или даже по – често във вестниците четем, че съпруг или партньор е убил съпругата си, приятелката си или бившата си приятелка, като при някои от случаите потърпевшите са жени с увреждания. Тези случаи - един, плюс един, плюс един и т.н. събрани заедно се превръщат в касапница /кръвопролитие/, но хората никога не са били запознати изцяло с този проблем, както не е изследван и размера на тези значителени по количество убийства. За съжаление мълчанието остава и така насилието продължава да се изявява чрез своите груби форми, които няма как иначе да се опишат освен гласно. Има закони, които по–малко или повече са ефикасни или адекватни, но те не са достатъчни, необходима е нова култура. Всяка една от нас в своята страна може да направи нещо за постигането на тази нова култура, за осуетяването на насилието, за елиминирането на бариерите от предразсъдъци и всички пречки, които силно затрудняват живота на всички жени и в частност слепите и с частично увредено зрение жени като нас. От една страна е необходимо да се поднови и даде конкретен тласък на политиката свързана с подпомагането на жените в трудовата заетост и еманципацията независимо от всичките последици от това, а от друга страна да се започне задълбочено и сериозено обмисляне на начините чрез които да се преодолее и във, и извън нашите организации все още съществуващата дискриминация с цел най–после да се даде възможност на жените да играят истинска водеща роля.

200 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЛУИ БРАЙЛ Тези, които даряват светлина на другите, никога не остават на тъмно

За незрящите хора по света настоящата 2009 година ще протече под знака на 200-годишнината от

рождението на гениалния създател на азбуката за слепи, големия син на Франция Луи Брайл. Този юбилей е не само кръгла годишнина, с неговото отбелязване незрящите хора празнуват и началото на своето ограмотяване и огромното достижение и щастието да имат своя писменост, благодарение на която те добиват твърде голяма самостоятелност при достъпа си до информация. И независимо от съвременните технологии, които значително улесняват този достъп, брайловата азбука за слепите си остава предпочитан начин за приемане и съхраняване на всякакъв вид информация.

Въпреки наличието на компютри, различни плейъри и озвучени мобилни телефони, почти всеки от нас не се разделя с плочата и шилото в чантата си и при необходимост се възползва от магията на чудните шест точки, завещани ни от Луи Брайл, който съумя да накара незрящите хора да „прогледнат.” У нас отбелязването на знаменателната годишнина започна с организираното на 29 януари тържество, чийто домакин бе Столична библиотека, а негов организатор – Национално читалище на слепите „Луи Брайл”.

Официални гости на тържеството бяха Негово превъзходителство френският посланик у нас мосю Етиен дьо Понсен, зам. министърът на науката и образованието на Република България Кирчо Атанасов, зам. кметът на район „Средец” г-жа Мария Станева, председателят на ССБ Васил Долапчиев, директорът на училището за деца с нарушено зрение „Луи Брайл” в София г-жа Донка Димитрова, както и бившият председател на ССБ Янаки Градев – единствен носител в България на отличието Златен медал „Луи Брайл” през 1987 г. На тържеството присъстваха и директорът на Столична библиотека Михаил Белчев, когото познаваме преди всичко като великолепен изпълнител на авторски песни, членовете на читалищното настоятелство, представители от културния отдел на Столична библиотека и много незрящи, ползващи брайловото писмо.

Тук бяха и младите ни приятели от УДНЗ „Луи Брайл”, както и ученици от музикалното училище „Любомир Пипков”, които доставиха истинско удоволствие на всички присъстващи с великолепните си изпълнения на класически творби за пиано и цигулка.

Тържествената част откри с поздравление към всички невидящи хора директорът на Столична библиотека Михаил Белчев.

В поздравителното си слово посланикът на Република Франция мосю Дьо Понсен подчерта огромния принос на Луи Брайл. Накратко той припомни на присъстващите биографията на създателя на брайловата азбука, като наблегна на огромната му жизнена сила, благодарение на която той успява да преобрази живота на милиони слепи хора по целия свят, дарявайки им духовната светлина на грамотността.

„За Франция е велика чест, че Луи Брайл е сред нейните синове и сега неговите тленни останки се намират в Пантеона на великите французи” - каза в заключение мосю Дьо Понсен - „но Луи Брайл не е само наш съотечественик, тъй като неговото дело е добило универсален, високохуманен, общочовешки характер”.

С топли думи за огромната заслуга на великия французин към присъстващите се обърнаха и зам. министърът на науката и образованието Кирчо Атанасов, председателят на ССБ Васил Долапчиев, председателят на Националното читалище „Луи Брайл” Спас Карафезов. Специално разпечатан на брайл поздравителен адрес от министър-председателя на република България прочете Ваня Димитрова - ученичка от УДНЗ “Луи Брайл”.

Тържеството бе и чудесен повод за обявяването на победителите в литературния конкурс за есе на тема „Брайловата грамотност промени начина ми на живот“, обявен от Националното читалище „Луи Брайл“ през есента на миналата година.

За съжаление желание за изява на този конкурс проявиха много малък брой незрящи пишещи хора, но затова пък представените есеистични творби показаха едно много високо ниво на художественост и авторско емоционално въздействие върху читателите.

Всички те бяха оценявани от жури в състав: председател Димитър Христов – поет и експерт от Министерството на културата и членове Красимира Томова – завеждащ фонобиблиотечната дейност в ССБ и Петър Калинов – коректор в списание „Зари”.

При много оспорвана конкуренция, в крайна сметка журито се обедини около решението за излъчване на две първи, две втори и две трети места.

Двете първи места бяха присъдени на Веселина Стоилова за есето „Моите добри очи” и на Весела Парашкевова за есето „Тук мъртвите отварят очите на живите”.

Вторите места от конкурса спечелиха Румяна Каменска за есето „За брайловото писмо или ода за любовта” и на Данчо Данчев за есето „Време за отричане на митове”.

Третите награди бяха присъдени на Добринка Бодичева за есето „И слепите прогледнаха, четейки” и на Деян Николов за есето му „Брайловата грамотност”.

Това бе първата проява, с която незрящите хора в България отбелязаха годишнината от рождението на Луи Брайл – творецът и съзидателят, който отвори за незрящите прозореца към просвещението и познанието.

Ние, незрящите знаем, помним и свеждаме глава в признателен поклон, защото тези, които даряват светлина на другите, никога не остават на тъмно.

Марина ПЕТКОВА

Моите добри очи

Публикуваме творбите на победителите от конкурса за есе на Национално читалище на слепите “Луи Брайл” на тема „БРАЙЛОВАТА ГРАМОТНОСТ ПРОМЕНИ НАЧИНА МИ НА ЖИВОТ”, предоставени ни любезно от читалищното настоятелство.

Какво е кокичето? Бяло! Някога, едва - едва се прокрадваше светлина в очите и виждах тази белота. После започнах по дъха да го разпознавам.

Какъв е залезът?! И него по топлината чувствам, но багрите, ах, багрите - толкова възпявани от поети красиви залези, не виждаха вече моите угасващи очи.

Мама ме водеше на училище, разказваше ми за пролетната зеленина, за знойното лято, обагрило в тъмнозелено клонците, после есенно позлатени... И аз вдишвах сезонните промени, подлагах лице под дъжда, миех със сняг очите си.

Така отминаваха годините на детството, на учението, на моминството. И изведнъж – в специалната гимназия за слепи! Нова среда и съвсем самостоятелна – ура!

Да, но две хитруши в стаята, за да скрият своите “тайни разговори” започнаха да се кикотят “на точки”. Аз немеех и страдах. Тяхната тайна беше БРАЙЛОВОТО ПИСМО. Намерих такъв учебник и нали още можех едва да пиша на зрящо самичка рисувах брайловите конфигурации. И точките, буквите оживяха пред мене. Имах си нови очи – хубави очи! Понапреднах. И представете си виковете на “тайно разговарящите”, когато се вклиних в техните женски историйки. То беше олелия! Това беше за мене и признание. И още по-голям стремеж да усвоявам четенето и писането.

Години, години на самообразование, на образование ... И все по-често ми трябваша очите на Брайл. И се видях дипломирана: по Висша икономика, по социология, право и социален мениджмънт. Четири магистърски дипломи...

А къде останаха моите пролетни копнежи, моминските мечти, ароматът на зрели ягоди? Останаха в моята поезия! Любовна лирика в две книги.

Ти идваш винаги при мен, когато със стиховете вика любовта.

И пак сме заедно,
И пак е лято,
И чезнем в пламъка на близостта.

И десетки участия в литературни сборници, срещи и “разговори по точки”. Настроение, мечти, общувания, все с моите хубави очи!

Дали ще ги заслепят нови технологии, модернизация? Не вярвам! Може само да се подобрят точките. Ами ако прогледнат цветно? Мечтая! Дано учените не само мечтаят. Ние, слепите го казваме! И се гордеем с нашата азбука, с езика на точките, които ни правят равноправни специалисти и учени. Хора умни и просветени.

Не мога да видя четирилистна детелина, но броя четирите ѝ листенца. Не мога да зърна очите на децата си, но буквите-точки ми казват.

И аз слушам шума на прибоя, знам, че е красив, и по дъха на розата познавам, че е кървавочервена и красива. Летен дъжд, буреносни облаци, виелици, пролетни цветя, есенни плодове... Всичко виждам с топлината на пръстите си, докосващи точките!

И съм жива и щедра! Весела като името си, а смехът ме сродява с незрящи и зрящи. Имам своите добри очи! Чрез тях всичко и всички са до мен, край мене. Благодаря им!!!

Веселина СТОИЛОВА

"Тук мъртвите отварят очите на живите."

Това е надпис, издялан над входа на древна библиотека. Още в най-древни времена, човек е имал нужда от знаци, чрез които е изразявал и записвал съдби и събития, които в бъдеще ще разказват за минали събития и така во веки веков.

Слепотата, истинската, а не душевната е бич човешки от векове и столетия. В миналото не само не се е говорило, но и не се е отдавало голямо значение на проблема „слепота”. Някак си спонтанно и неорганизирано са били създавани отделни сдружения като дружество на слепите есперантисти „Балкана стело”, дружество „Черен поглед”, дружество „Тъмнина”, „Мрак”, „Покровител” и други. Но едва през 1951 г. всички дружества се обединяват в общ Съюз на слепите в България. В далечната 1907 г. в института за слепи в София Никола Торбов, Петко Стайнов и Стоян Орозов разпространяват международния език есперанто, изработен от полския лекар Заменхоф, благодарение на който незрящите получават информация за живота на слепите по света. Този език определено играе важна роля за осъзнаването на необходимостта от общ съюз и читалище, което да защитава и представя интересите на незрящите в България.

Още през 1916 г. от Германската санитарна мисия за България е започнал да функционира център за изучаване на специалното точково писмо, за самообслужване и изучаване на някои традиционни занаяти за ослепелите от войната хора. По-късно започват да се издават списания „Съдба” и „Вестител” — всички на точково писмо. Още през 1921 г. е взето решение да се създаде Библиотека и Читалище на слепите, което да издава собствен печатен орган - списание „Съдба”. Това списание излиза в огромния за времето тираж от 10 000 екземпляра.

В България Ден на слепите най-напред се е чествал на първата неделя след Великден. По-късно е преместен на Димитровден. Едва през 1980 г. е взето решение в България Денят на слепите да бъде отбелязан на 15 октомври като Ден на белия бастун. В цял свят Белият бастун е признат като знак на хора със зрителни увреждания. Той не само сигнализира, че човекът, който го държи е незрящ, но белият бастун е символ за самостоятелността на хората без зрение. Честването на 15 октомври като ден на самостоятелността на незрящите е подходящ повод да си припомним името на Луи Брайл.

Кой е Луи Брайл? Френски тифлопедагог - създател на азбуката на слепите. Роден на 04.01.1809 в селцето Купврей. Още на четиригодишна възраст ослепява, но това не му пречи и той учи в местното училище за виждащи деца. Изключително паметлив, с буден ум, той продължава учението си в Кралския институт за слепи в Париж. Там той се научава да свири на орган и до смъртта си свири в

парижката църква "Св. Никола Дешан". След завършване на института, едва на 19 години, е назначен за учител по алгебра и география. В института се е преподавало по метода на Валентин Аюи.

Изобретената от Луи Брайл азбука е приложима за всички езици от Европа, Азия, Африка и Америка, така също с нея могат да се записват нотни, химични, математични и физични знаци.

Така през 1827 г. вече на брайловата азбука е отпечатана първата книга „Френска граматика“.

Релефното писмо на Луи Брайл получава признание от цял свят. Точно тази азбука свързва най-добре незрящия с човешкото знание и култура. Тази писменост стои в основата на интеграцията в обществото. Може ли човек да навлезе в дебрите на медицината, на науката, на литературата, ако няма букви, няма азбука? Какво ще бъдат Юго, Балзак, Толстой, Пушкин, Дюма, Нютон, Айнщайн, без азбуката!? Как поетите - художници на човешката душа, щяха да достигнат до човешките сърца!? Как Пушкин, Вапцаров, Ботев, Матей Шопкин, Петя Дубарова щяха да ни развълнуват до сълзи, ако я нямаше азбуката. Както за нас българите Кирил и Методий са светци, така Луи Брайл е светец за слепите.

Вместо да се озлоби, да намрази хората, да се затвори в себе си, той - Луи Брайл отвърща на жестоката съдба с добро. А има ли по-голяма добрина от тази да създадеш азбука за слепи, като по този начин им даруващ душевна светлина и с тази азбука отваряш вратите на познанията.

В България азбуката е пренесена от Русия през 1904 от д-р Стойчо Донеv. Една година по-късно в София е открит институт за слепи деца. Професор Иван Шишманов, тогавашен министър на просвещението открива и библиотека към училището. Но едва през 1928 е сложено началото на Брайловия фонд и учредяването на Читалище „Луи Брайл“ в София.

Сега читалището разполага с техника, предоставена от фондация „Отворено общество“ и сама печата нужните учебници и материали.

Читалището обслужва директно читатели от цялата страна.

Но нека се върнем назад във времето. В края на 30-те години на миналия век за нуждите на института е имало само една печатна машина, която за съжаление е унищожена по време на бомбардировките.

Едва след края на Втората световна война от Америка като дарение е получена една печатна машина и брайлова хартия. Вече през 1970 от Марбург са получени три печатни машини. За първи път в България през 1994 е въведен брайлов печат чрез компютър и вече читалището разпространява напълно безвъзмездно тази програма в цялата страна. Но да се стигне до компютър, обслужващ слепи, трябва да се започне от Брайловата плочка. Дълъг път - 183 години. В навечерието на 200 години от рождението на Луи Брайл ще бъде пропуск, ако не споменем и брайловата стенография - системата за съкратено писане.

Животът на Луи Брайл е бил кратък. Едва 43-годишен, покосен от туберкулоза, умира през 1852. Сто години по-късно през 1952 френското правителство взема решение тленните останки на Луи Брайл да бъдат пренесени в Пантеона в Париж и положени до тези на великите синове на Франция. За милиони хора от Европа и Азия, от Африка и Америка името Луи Брайл се изговаря с благодарност, на която са способни само хора със зрителни увреждания.

Лишени от зрение, те са надарени с богата душевност, силна воля да докажат, че не само се равняват с останалите, а даже са по-добри. Брайловата азбука премахва бариерата за опознаване на света и позволява на незрящите да навлизат в дебрите на науката, изкуствата. Когато говорим за читалище „Луи Брайл“, не може да не споменем името на големия български композитор Петко Стайнов - дългогодишен председател на читалището.

В големите градове Районните организации на слепите разполагат с богат фонд говорещи книги. Тези говорещи книги са по-евтини и по-достъпни до хората с увредено зрение, които не владеят брайловото писмо. Но чувството, когато слушаш четеща е различно от чувството на допира на пръстите до хартията. Като че ли връзката между читател и автор е по-силна, по-истинска. Макар че толкова години ни делят от създаването на азбуката на слепите, то името Луи Брайл е живо в нас. Неговият вечно търсещ ум и силна воля са не само покоряващи, но и заразяващи.

В читалището се водят курсове по изучаване на Брайловото писмо, машинопис, есперанто и чужди езици. В него се провеждат тематични вечери, танцови забави, шахматни турнири и други.

Организирант се конкурси по бързо и изразително четене на брайлова литература. Читалището разполага с богат библиотечен фонд. Запазени са екземпляри от 1927 на джобни календарчета. Тук също се съхраняват екземпляри от художественото табло „Български народни будители“, също

настолни и стенни календари. Тук в библиотеката към читалището се пазят броеве от списания „Родни цветя“, „Съдба“, „Зари“, „Вестител“. В тези списания се публикуват научнопопулярни статии, вести от живота на слепите в България и по света, проблеми по офталмология и други теми.

Може да изброяваме още много заглавия на списания, ръководства, учебници, справочници, но всичко това е резултат от работата на стотици незрящи, отдадени на великото дело в полза на хората със зрителни увреждания. Има една истина, доказана във времето - за да си помогнем, трябва да се организираме! Само тогава ще намерим красотата в живота! Ако се борим със злобата и алчността ще победим и отчаянието няма да ни победи. Надявам се, че Луи Брайл ни е завещал точно това! Той е дал на слепите най-здравите, най-силните очи - очите на безсмъртните.

Весела ПАРАШКЕВОВА

Луи Брайл

/продължение от брой 1/

Седларското ателие на баща му се превръща за него в място на изкушенията, където детското му любопитство е непрестанно разпалвано. Та там има толкова много тайнствени неща, толкова много нови предмети, които човек може да докосне! Върху работната маса са разхвърляни безброй инструменти със странни форми - тънки източени шила, остри като бръснач седларски ножове. Стара работна маса, груб селски стол, поставка за хамути, принадлежности за оседлаване - това е ателието, тук ще се разиграе драмата, която ще промени съдбата на всички слепи в света.

Повече от век в семейство Брайл седларският занаят се предава от баща на син. Дядото на Луи Брайл идва в Купврей през 1740 г. Жени се за дъщерята на майстора - седлар Анвий и наследява занаята му. Именно в това ателие става инцидентът, който лишава от зрение детето-чудо на Купврей.

Има ли по-голямо и по-прекрасно изкушение от това да подражаваш на баща си! Един ден Луи се изплъзва от погледа на родителите си, грабва парче кожа и един остър нож от тезгяха. Детето държи във възпъличките си ръчички дългия нож, който проблясва на слънчевата светлина, проникваща през полуотворената врата. Но кожата е твърда и не се поддава лесно. Ръцете се свиват и изведнъж изплъзналият се нож попада право в окото на малкия Луи. Разнася се вик на непоносима болка. Кръвта се стича на потоци по смъртно раненото лице... Повече нищо не може да спре неумолимия и трагичен ход на съдбата - нито внимателните грижи на родителите, нито помощта на лекаря в Купврей. След няколко месеца се инфектира и другото око и на петгодишна възраст Луи Брайл е в плен на вечната нощ.

Какво да прави невръстното дете сред мрака, който го заобикаля? То нито за миг не се затваря в себе си, проявява интерес към всичко около него, с течение на времето възобновява връзките си с външния свят. През зимата, седнало в голяма обща стая, където цепениците пламтят в откритата камина; то събира ресни за хамутите.

Когато достига училищна възраст, родителите му го поверяват на Антон Бешре - учителя в селото. Момчето е внимателен и прилежен ученик, но обучението му се свежда единствено до слушане и запомняне на казаното от учителя. Как би могло да се научи да разпознава буквите? Един седлар в Шеси, който добре познавал семейство Брайл, разказва, че бащата на Луи измислил удивителен метод. Върху една дъсчица той забива гвоздейчета за тапициране в определена последователност, очертавайки формата на буквите, след което детето търпеливо разгадавало тайнствената азбука на виждащите. Всъщност тези гвоздейчета с издути главички не са ли предшественици на изпъкналите точки на писмото на Брайл?

Сляпото дете се сблъсква с войната и окупацията в ранното си детство. 1814 г. - в жилището отекват

непознати стъпки. Гласовете, които Луи не разбира, крещят заповеднически. Баща му трябва да даде квартира на няколко войника от руската царска армия, която заема френска територия след разгрома на Наполеон I.

По цели дни движението не спира в бащиното ателие. Кавалеристите носят за поправка сбруи, хамути, ремъци. След вечеря край камината възрастните унило говорят за тези събития. Момчето, изпълнено със страх, се вслушва в долитация грохот на войната. След двегодишна окупация чуждите войски напускат страната. Луи Брайл е на седем години. В ателието на седларя отново се възцарява някогашната тишина, възвръща се спокойният ритъм на селския живот. Дните на Луи се запълват от училището и кратките занимания с бащата. Но твърде скоро едно ново събитие ще промени изцяло съдбата му. През 1819 г. в Купврей пристига писмо от доктор Гийе - директор на Кралския институт за слепи деца. Молбата за приемане на малкия Луи е разгледана от Училищния съвет, който се изказва благосклонно, и на момчето е отпусната стипендия за радост на семейство Брайл.

На 15 февруари сутринта дилижансът на Мо отнася невръстното момче към Париж. От сега нататък за него започва нов живот... Дали малкият ще съжалява за родното селце, за изпълнения с нежност покой в близост до родителите? И какво всъщност го очаква занапред? Лесно е да се отговори на тези тревожни въпроси век и половина по-късно. Това е първата стъпка на детето към славата.

/следва/

Жан РОБЛЕН

Изложба "Тактилна керамика"

На 26-и януари във Френския културен институт в София беше открита изложбата на Иван Кънчев Иванов – „Тактилна керамика”.

Авторът на представените на изложбата произведения е завършил художествена гимназия, а по-късно и Художествената академия, а със специална керамика се занимава от 1995-а година. Това е неговата девета самостоятелна изложба.

Специално за читателите на сп. „Зари” художникът беше любезен да сподели, че той лично не може да се досети за наличието на някаква конкретна причина, която да го е подтикнала към създаването на точно този тип керамични изделия. За него това не е чисто негов избор, а си е направо „Божа работа”.

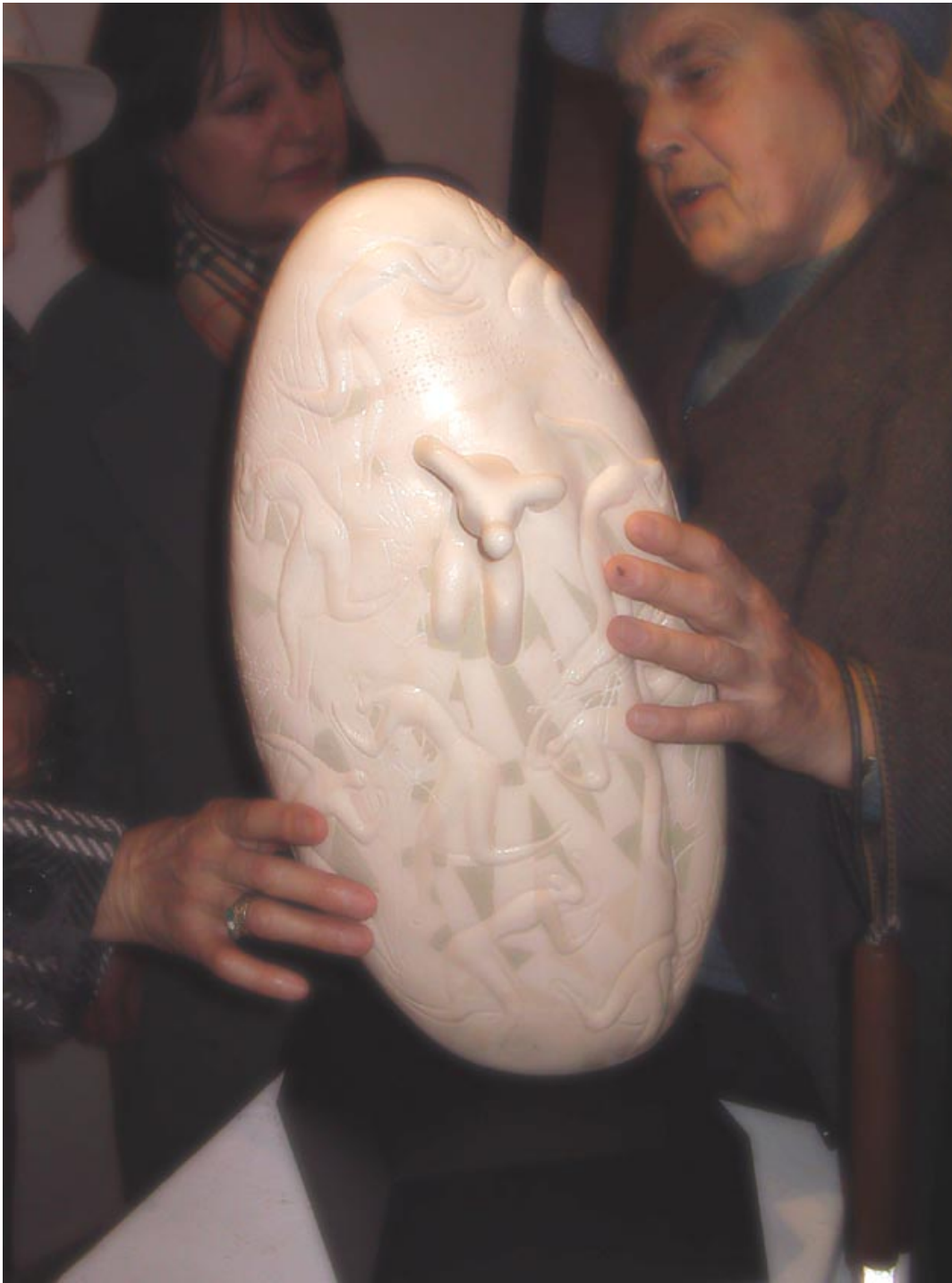

В основната част от произведенията керамикът изхожда от съда като форма. В доста от изделията обаче той напуска полето на стандартната връзка между съда и неговата форма. Голяма част от работите му придобиват един значително по-абстрактен характер, елиминират се познатите форми, на практика се елиминира връзката между формата и функцията на съда и те се доближават твърде много до чистото изкуство.

При организирането на изложбата авторът се е ръководил от идеята, че тя е създадена за възприемане чрез допир. Това според него я прави еднакво достъпна и еднакво въздействаща както за виждащите, така и за хората с нарушено зрение.

Иван Иванов сподели, че идеята за възприемане чрез допир е заложена още в първоначалния замисъл за създаване на тези произведения. Създадени по този начин те трябва да упражняват своето емоционално въздействие както върху виждащите посетители, които ги възприемат и зрително и тактилно, така и върху лишените от зрение хора, които могат да ги опознаят и да ги почувстват само с помощта на своето осезание.

Към това авторът е добавил и надписи върху произведенията, които са изписани на брайлов шрифт. Идеята за такива надписи хрумва на художника, след като се е запознал със светогледа на хората с нарушено зрение. Той осъзнава, че брайловият шрифт е много красив и естетичен за виждащите. Той носи ясното съзнание на хората с нарушено зрение.

Това е само едно допълнение към замисъла на самите произведения, защото изложбата има за цел да засили усещането за равнопоставеност между зрящи и незрящи.

От изложените 11 експоната девет са нови. Новото в стилово отношение се изразява в това, че те са по-натоварени чисто емоционално. За разлика от предишните изложби, на които представяните произведения са по-статични и по-изчистени, на сегашната изложба са представени повече творби, които са по-детайлизирани.

Изложбата се радваше на голям интерес от страна на колеги на художника, представители на френския културен институт, доста журналисти и фотографи.

Димитрина МИХАЙЛОВА

БЕЛЕЖКА НА РЕДАКЦИЯТА Редакцията на списание "Зари" се извинява за допуснати неточности:

В брой 12/2008 в материала на Павлина Стефанова "Спорт за пълноценен живот" е написано, че Расим Низам е състезател от Варна.

Правилното е, че Расим Низам е състезател от Пловдивската регионална организация.

В брой 1/2009 на списание "Зари" е допусната неточност в списъка на новите книги в съюзните фонобиблиотеки. Автор на книгата "Габровски хумор не е Спас Карафезов.

В ПАМЕТ НА ЗАХАРИНА ЛАЛОВА Почина Захарина Лалова (1930-2008)

Напусна ни Захарина Лалова - журналист, публицист, документалист и белетрист, авторка на поредица документално-белетристични книги, получили признанието на литературната ни общественост.

Поклон пред паметта ѝ!

От колектива на сп. "Зари" и журналиста Дончо С. Дончев

На 31 януари 2009 г. в църквата „Св. Климент Охридски“ на столичния жилищен комплекс „Люлин“ бяха отбелязани 40 дни от кончината на писателката Захарина Лалова - деен сътрудник и на сп. „Зари“. След завършване на българска и руска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ Захарина работи като литературен сътрудник и редактор в плевенския окръжен вестник „Септемврийска победа“, а от 1970 г. до 1990 г. е кореспондент на в. „Земеделско знаме“ за Плевенска област. Автор е на осем тома, съдържащи 15 документално-публицистични повести: „Георги Кочев (командирът на Гривишкия фронт)“ - 1980 г.; „Двамата командири“ - 1983 г.; „Мико Петков - Изборът“ - 1993 г.; „Цвятко Аврамов - бурни дни идат“ - 1991 г.; „Пъртината“ - 1984 г.; „Ягодово време“ - 1996 г.; „През смях и сълзи“ и „Щастливият тухлар“ - две повести издадени през 2003 г. под общото заглавие „Кръстопътни срещи“. Наред с множеството публикации от различни жанрове Захарина Лалова има обнародвани разкази в руски и полски издания. През май 2004 г. американското електронно издание в Сан Диего, Калифорния, помести два нейни разказа на английски език с биографични бележки за авторката ... Сбогом Заха! Скланяме глави пред болезнения спомен за страданията и светлината на човешкото ти величие!

Реквием за мама Заха

Винаги съм съзнавала, че няма значение как е живял един човек; по-важна е следата, оставена след него. Хората най-често оставят следа, която осветява имената им: някои се запомнят с мрачни нюанси; други – активни, творчески, предани на благородни идеи, тържествуват в живота ни и след тяхното отминаване от света. Такава е сега за мен Захарина Лалова, която по-младите ѝ приятели наричаха мама Заха. Тази зима, когато вече я няма, за спомен от ръцете ѝ имам дълъг вълнен шал и плетени терлици с пъстри шарки.

„Да те топят в студа!“ – каза, когато ми ги подари за рождения ден през януари 2005 г. От душата ѝ съм скътала много спомени, заедно с две от нейните книги; едната - „Ягодово време“ ми е особено скъпа.

Не съм критикът, който ще прави анализ на литературното ѝ творчество и публицистика: всеки читател има свои впечатления и преценки за нейните разкази, повести, статии. За мен тя беше ценна и като личност, която поощрява духа на другия пишещ, защото беше разбрала, че създаването на сериозна литература не е игра за малчугани... Имам и нещо лично, за което съм ѝ благодарна: нейният отзив за книгата ми „Непорочната жертва“, който тя написа, без да ми съобщи; предаде го за публикация във в. „Кураж“ и така книгата ми, посветена на страдащите хора, достигна до десетки абонати на вестника в страната. По препоръка на Захарина предложих сборника с разкази и в сп. „Зари“. В последните 15 години от живота ѝ, вече със значително намалено зрение и хронични болести, тя се обърна предано към хората с физически увреждания, съпричастна с техните несгоди и радости.

През пролетта на 2008 г., преди да замине в любимото си планинско селце Терзийско, край Троян, тя ме покани на гости в софийския си апартамент, за да ми довери две съкровени желания. Тях сега мога да изповядам с ръка на сърцето. Първото беше обяснимо: подготвила е нова книга, която най-вероятно няма да успее да издаде, заради задълбочаващата се болест и финансови причини.

Попита ме съгласна ли съм през есента, като се върне в София, да ѝ помогна в подбора с лично мнение. Разбира се – приех. Второто ѝ желание ме смути. След като отпи глътка от чая си, тя каза решително: „Все някога ще умра, разбирам, че времето приближава. Ще приемеш ли да прочетеш същите молитви над урната ми, както направи за моя съпруг? Знаеш, че държа на този ритуал и няма да отмина спокойно без него.“

Казах ѝ, че бих направила това, ако децата ѝ са съгласни и ме повикат за случая.

През ноември 2008 г., като се чухме за последен път по телефона, тя ми каза, че вече е доста зле, трудно се движи, има силни болки... Но вместо да продължи с оплакванията от болестите и старостта, започна да се хвали с приятели и любимите си внуци, които винаги са били силата на живота ѝ, тя ги обича, очаква правнуче...

В средата на този януари, като узнах от приятели, че мама Заха вече не е между живите, си спомних последните ѝ две желания. Извадих шалчето, плетено от ръцете ѝ, от гардероба, преметнах го през врата си; прочетох молитва за нейната влюбена душа, отлитнала на небето, и реших, че това е достатъчно. За следата, която Захарина Лалова остави сред нас, по-нататък Бог ще се погрижи.

София, февруари, 2009 г.

Мариана ЕКЛЕСИЯ

Бяла гълъбица и гарван на въртележка

Точно след вечерня един пикап спря пред църквата, шофьорът пусна куфар и изфуча неизвестно накъде. В него поп Петър намери сватбена рокля и було. Никакъв знак, никакъв адрес... Панаирът линейше. Стихваше доскорошната гълчава на любопитните, дошли да поотпуснат малко души и кесии. Не се чуваха детските викове и хленчене за още и още трепетна наслада от шеметното въртене на люлките. Спря и мученето на добитъка откъм онази част, наречена „Сър пазар“, където предлагаша овце и саански кози, магарета, малки прасенца и птици. Улегна и пушилката, вдигана от панаирджиите, обгръщаща със сивкав тюл сергиите и стрелбището, силомера и малката овехтяла

шатричка, в която, както обясняваше един уж палячо с картонен нос и карирани шалвари, имало чудо невиджано: жена-русалка, огнедишаш змей и препарирана акула.

Спряха да димят и скарите, върху които апетитно се нежеха над дървените въглища маломерни кебапчета. Останаха само люлките - въртележка с конче, лъвче, козле и велосипедче - истинско, но със здраво законтрени педали, на което мераклиите да се въртят най налитаха. Не спираше и грамофонът на огромната въртележка със синджири, които, щом техникът пуснеше мотора, зазвъняваха тежко и ако някое столче оставаше незаето, то се люшкеше и издигаше нависоко, заплашвайки да се оплете. Тази въртележка бе най-примамливото място за младите, които можеха да доведат момичето си, да го придумат да се полюлеят, да уловят столчето на избраницата си и да шепнат на ушенцето ѝ, че няма нищо страшно, щом е под закрилата на такъв мъжага.

Въртележката бе сигурно място за срещи, показател за чувствата, проверка на собственото самочувствие.

В онзи паметен ден, когато панаирът вече затваряше кепенците, децата, пуснати от училище след първия учебен ден, забързали да усетят още малко от празничната атмосфера, съзряха удивителна гледка. Можеха да подминат събитието, ако едно мъниче-първолаче не вдигна очи и не извика: „Ей, вижте: поп на въртележката!“. И наистина, на столче сред празните подрънкващи весело синджири се развяваше расото на местния свещеник. Но не това беше най-забавното. На столчето пред него имаше... булка. Дългата снежнобяла дантелена рокля плющеше от вихъра, сребристото було се бе омотало около лицето ѝ и краищата му плуваха като забързан облак към „дядо поп“. Той нададе гръмовит вик, засили се и улови булката. И така - мъжът, подобен на гарван (или дявол?), и тя - бяла гълъбица, фея, ангел, се сгушиха един до друг. Лицето на жената не се виждаше и това още повече разпали любопитството на зяпачите. Защото след вика на малчугана още неколцина спряха да позяпат, една бабичка стреснато се запрекръстя: „Боже, пази ни от нечестивия!“ . Двама почерпени старци едновременно възкликнаха: „Ера ти попа!“ . Циганин, понесъл на дланта си едра диня, я изгърва и тя цъфна в нозете му, изпръсквайки го със сладък сок, но ценителят на хубавото дори не трепна, а с ослепителна усмивка изкрещя: „Браво, попе, така те искам!“ .

Когато времето на шеметното люшкане свърши и стопанинът спря мотора, поп Петър му махна с ръка и той отново пусна тока. И отново, и отново гарванът и гълъбицата правеха своите лупинги, слети в здрава прегръдка. За миг булото се вдигна от лицето на жената и ошашавеният народ възкликна: „Ама това е попадията!“ . И започна една... „Защо? Как така? Да не е полудял дядо поп?“ , „На развала върви светът, на развала...“ , „Нека си полудува човекът и без това в черквата никой на влиза, освен туристи“ . Но както се казва, всяко чудо за три дни. Най-подир нозете на двамата безразсъдници опряха на платформата. Мъжът услужливо припна да отключи столчето на булката, но поп Петър му отблъсна леко ръката, освободи се сам и подаде двете си ръце към жената. Тя пристъпи грациозно, оправи булото и пусна късия му край пред лицето си. Свещеникът извади портфейла си, за да плати допълнителното люлеене, но стопанинът махна с ръка и се поклони доземи. Множеството се разстъпи и двамината минаха през този занемял от възхита шпалир.

Току пред входа на панаира чакаше като по поръчка файтонът на бай Куни. Човекът имаше този навик да не пропуска мющерия и знаеше, дори да разтурят панаира, до последния ден все ще има някой, на когото се вижда далечко до града. Отново - галантен като лорд, поп Петър помогна на съпругата си, настани я удобно и седна доволен до нея. Звъннаха пиринчените кръгли топчета-хлопки на челата на дорестите кончета, развяха се гривите, а алените пискюли събраха последните лъчи на слънцето. По това време чаршията беше оживена, почудата на всички - огромна: „С коя е поп Петър?“ . А той се усмихваше с всичките си бели здрави зъби, сините му очи грееха, златистомедната му коса се развяваше. Пред къщата им свещеникът даде царски бакшиш на файтонджията, отвори дървената порта с кованите пирони. Поп Петър остави половинката си и изчезна нейде, а попадия Радиана се изправи пред огледалото в спалнята и се вгледа унесена. Там видя докоснатото си от лек загар лице, витите вежди, тъмните тъжни и безпокойни очи. „Ами че аз съм хубава и все още млада!“ - възкликна сърцето ѝ. Свали булото и под него се разсипа гъстата и къдрава коса. Понечи да съблече роклята, но разбра, че няма да успее да достигне до многобройните копченца, ширити и катарамии. Тогава видя в огледалото непознат мъж. Гол, както го е майка родила. Преди да изпищи, чу гласа на поп Петър: „Аз съм! Не бой се!“ . Обърна се, а той я прегърна.

- Ама, Петре... какво си направил?!

- Нищо! Разпопих се - усмихна се широко. - Ела!

- Ама, ама, Петре...

- Няма вече Петър. Казвам се Камен, ако не си забравила. Събличай се!

- Не мога... копчетата...

С нетърпеливи пръсти мъжът успя да се справи с цялото препятствие от ширити, дантели, презрамки, сутиен и гашета. Попадия Радина не бе на себе си: „Да става каквото е писано...“, а падналият на колена пред нея бивш поп Петър с приглушен глас изрече:

- Моля те за прошка, че насила ни ожениха. В твои ръце съм, ако искаш да се освободиш от веригите на брака. Каквото кажеш, това ще бъде...

Нека ги оставим да изживеят първата си истинска брачна нощ, да разберат колко се обичат и какво всъщност им е пречело да станат татко и майка.

...Девет месеца подир въртележката се роди Камен младши или както казваме сега - джуниър.

Захарина ЛАЛОВА

ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИЯ ХОР НА СЛЕПИТЕ "Стоян Бабеков разчупи шаблона и наистина много постигна"

Статията е посветена на дългогодишния диригент на Професионалния хор на слепите Стоян Бабеков, който има особени заслуги за културните достижения на незрящите хора у нас. Неговият принос в областта на музикалното изкуство е открит чрез кратко проследяване на предисторията и развитието на Професионалния хор на слепите. Използвани са предимно публикации от сп. „Зари“ и фрагменти от проведено през 2005 г. интервю на авторката с хориста Гето Велков, който през годините е написал за списанието немалко информации, отразяващи дейността на хора.

Първите стъпки в хоровото пеене сред незрящите тръгват от Държавния институт на слепите, създаден през 1905 г. в София по инициатива на видния учен и общественик проф. Иван Шишманов. Според Кирил Костов тук музикалната подготовка на певците хористи е била „на много по-високо равнище от това на зрящите им връстници в обикновените училища“. За училищния хор има оскъдни сведения. В първите години неговата дейност е била по-ограничена, в сравнение с училищния оркестър. Началото на извънучилищни изяви е положено през 1930 г., когато Настоятелството на Дружеството на българските слепи възлага на Николай Бехтеров да подготви коледарски хор, който да изнася програма в учреждения и частни къщи в София, като част от прихода е в полза на дружеството.

През 1934–1935 г. по инициатива на Михаил Шекерджиев от завършилите института музиканти е изграден самодеен хор „Балкан“, съставен изцяло от слепи певци и ръководен от слепи диригенти. Според Кирил Костов по онова време самодейните хорове се броят на пръсти и в този смисъл определя „Балкан“ като „хор-чудо“. Първият диригент е композиторът Михаил Шекерджиев, тогава учител по музика в Държавния институт за слепи. Концертите на хора се посрещат с голям интерес от софийската и провинциалната публика. През 1938 г. на прегледа на самодейните хорове в град Горна Джумая (Благоевград) заема първо място. Подкрепян от Дружеството, хор „Балкан“ става „истински пропагандатор на делото на слепите“. Следват няколко публични и около 30 радиоконцерта под диригентството на Васил Коев. По време на Втората световна война дейността на хора е преустановена до 1945 г., когато е организирано турне до Русе.

През 1948 г. е създаден Професионалният смесен хор при Съюза на слепите в България. Принос за вземането на това решение има Петко Стайнов. С протокол на ССБ е утвърден съставът (50 души) и са назначени първите художествени ръководители – диригентите Васил Коев и Марко Марков, а по-късно е привлечен и композиторът Николай Бехтеров. Идеино-политическата рамка, ориентациите и посланията, в контекста на които се създава и функционира хорът през първите десетилетия след 1944 г., са отразени на страниците на сп. „Зари“. В контекста на онова време Лилия Гюлева определя хора като „рожда на революционната епоха“ със своя „мисия на агитатор и пропагандатор на прогресивните идеи“. Още за първия концертен сезон хорът в кратък срок разучава много произведения и се включва във „всенародното младежко бригадирско движение“, за което е награден с

отличието „Хор-бригадир”. Изнася концерти в градове и села из страната – в мини и заводи, военни поделения, болници, почивни домове и др. Репертоарът се определя от тогавашната хорово-певческа традиция в страната, като се обръща повече внимание на нашата хорова класика, на масовите, патриотичните и бойките български и съветски песни”.

От 1960 година ръководството на хора се поема от диригента Михаил Карамихайлов, а през 1962 г. от диригента Стоян Бабеков. Под негово ръководство постепенно в хоровия репертоар се налагат по-съвременни български хорово-певчески творби, включват се произведения от предкласиката, класиката, романтиката и съвременността, от по-малките песенни форми до разгърнатите кантатно-ораторийни цикли на световни класици, като Бах, Хендел, Моцарт, Бетовен, Хайдн, Шуберт и др. Според Л. Гюлева хорът „показва значителна зрелост, обогатена певческа култура, умело детайлизиране и диференциране на стиловите елементи, предлагани от различните творби”, а изпълнението на българския репертоар допринася съществено за изграждането на собствен изпълнителски облик. Хорът разполага и с много добри солисти.

Под диригентството на Стоян Бабеков Професионалният хор на слепите осъществява първото си задгранично концертно турне в ГДР през 1967 г. по покана на тамошната организация на слепите и по случай неин юбилей. Концертът е излъчен по телевизията, постиженията на хора са отразени на страниците на в-к „Нойе цайт”. На връщане хорът изнася концерти в Прага и Братислава, като отзивите и за тях са изключително добри.

На страниците на списание „Българска музика” излизат няколко отзива от специалисти, признание за постиженията на хора и неговия диригент Стоян Бабеков. В рецензия на Тодор Джиджев (1971 г.) четем: “Премиерните концертни прояви на Професионалния смесен хор при Съюза на слепите в България винаги са будели оправдан интерес както сред многобройните любители на хоровото изкуство, така и сред специалистите. Причина за това е не само художественото ниво на състава и изявените му хорово-певчески качества, но най-вече последователното му и неотстъпно пропагандиране на българското творчество”. Проф. Георги Димитров (1972 г.) пише: “Изпълнението на по-сложни хорови творби е доказателство за много голяма работоспособност и придобити добри хорови навици. Правилното отношение към родното хорово творчество говори за изяснени репертоарни задачи. Похвална е инициативата да се застъпват и млади автори. Освен изпълненията без съпровод, при които следва да се разрешават редица сложни проблеми на хоровото пеене, ние неведнъж сме слушали изпълнения със съпровод на оркестър. Това разнообразява програмите и прави по-пълноценна работата на колектива”.

Хорът изнася концерти пред многохилядна чуждестранна публика на двата световни конгреса на есперантистите в София (1963) и във Варна (1979), където се представя със специално преведени на есперанто хорови творби. Активизират се задграничните турнета - хорът гостува в Армения по покана на Арменията общество на слепите (1981), посещава Унгария (1987). През 1990 в Беларус се провежда фестивал на професионалните хорове от слепи изпълнители в републиките на бившия Съветски съюз. При това първо свое участие в международен конкурс, хорът спечелва първо място заедно с литовския хор. Стоян Бабеков получава първа награда за диригенти .

След 1989 г. по инициатива на Стоян Бабеков Професионалният хор на слепите носи името на академик Петко Стайнов. Започва период на сериозна криза. Причините са най-вече от финансов характер – Съюзът на слепите все повече има затруднения при изплащането на заплатите на хористите, съставът е редуциран почти двойно. Засилва се и административната намеса в хоровата дейност от страна на ръководството. Тези фактори се отразяват неблагоприятно, поражда се напрежение и вътре в професионалната хорова общност. На страниците на списание “Зари” се появяват материали, които изразяват тревога за съдбата на хора . Георги Братанов (главен редактор на списанието) организира среща с хористите, на която споделя, че “може много да се говори за съюза и за неговите социални функции, но ако той престане да развива културната си дейност, губи смисъла на своето съществуване” . Четем и материали на автори извън съюзната система, спомени и позитивни преживявания при срещата с професионалното хорово изкуство на слепите.

Диригентът Стоян Бабеков полага особени грижи да промени облика на хора – обновява репертоара, като включва и нови песни (негови авторски обработки на религиозна тематика), подготвя концерт с творби на Петко Стайнов, Добри Христов, Никола Бехтеров и Васил Коев и др. Въпреки това културните достижения се оказват в неблагоприятна позиция пред настъпващата

социално-икономическа криза и произтичащите от нея финансови затруднения. Така за няколко години Професионалният хор губи ролята си на най-представителната емблема и “визитна картичка” на Съюза на слепите.

Бих искала да споделя и впечатленията си от проведеното интервю с дългогодишния хорист (от 1954 г.) в Професионалния хор на слепите – Гето Велков. Той си спомни как по радиото е слушал изпълненията на хора и разбира за съществуването на съюзната организация и слушайки изпълненията на хора, все повече намира опора в мисълта, че може да поеме свой път за реализация. При прослушването, в присъствието на диригента на хора Марко Марков, усвоената от радиото песен плюс индивидуалните гласови способности за по-малко от час го превръщат в хорист. Следват упорити стъпки в усвояване на хоровото пеене. Обучението тръгва от изучаване на хоровите партии по слух, а след това по ноти чрез научаването на Брайловото писмо като единствено средство за усвояване на нотите. Тогава хористите не са разполагали със специално организирано Брайлово ограмотяване, включва се в действие колегиалната помощ и самоподготовката.

Разказът на Гето Велков чрез лично преживяното ни въвежда в дейността на Професионалния хор през годините: различните тенденции в развитието, смяната на ориентацията в репертоарно отношение, типологията на концертните изяви, подготовката и реализацията на хоровото певческо изпълнителство, вътрешната организация и взаимоотношенията в рамките на хоровия колектив. Спомените обхващат и периода на социализма, когато хорът изнася множество концерти в страната, изпълнява широка популяризаторска роля, което го отличава от други формации: “Ония години на социализма имаше кампании – чествания на 1 май, Девети септември и т. н. Даже едновременно по групи много ни разкарвах на различни места. Тогава съществуваше Хоровата капела, обаче те такава широка дейност, по заводи, по села, те не ходеха. А ние бяхме възприели това просто да популяризираме. Не отказвах никакви такива участия. Някъде са ни посрещали така възторжено, че просто тръпки са минавали по гърба. Хорът си имаше такива фенове, които не пропускаха наши концерти”.

Разказвайки за хора, Гето Велков маркира заложените смислови и идейни акценти в хоровата дейност през следващите години.

Най-общо тенденцията е от изпълнение на песни в народен дух на български композитори (между които и слепи автори), включване на произведения от чуждестранната класическа музика, следва процес на обогатяване и разнообразяване на репертоара с изпълнения от предкласиката и творби от по-нови български композитори. Изтъкнати са приносите на по-старите композитори и диригенти, като Петко Стайнов, Васил Коев, Димитър Домусчиев, Михаил Шекерджиев и др.

Делото на диригента и композитора Бабеков бележи преломен момент – дава се превес на по-съвременните линии в развитието на узикалното хорово творчество и изпълнителство, на младото поколение композитори и диригенти. До идването на Стоян Бабеков преобладават фолклорните обработки и класиката. Постепенно в хоровия репертоар навлизат повече произведения от предкласиката, както и от съвременни автори: “Особено с идването на младия Стоян Бабеков влязоха в репертоара, някъде 1965 г., творби от предкласиката, които хорът дотогава малко изпълняваше.

Идването на Бабеков тласна хора в една такава друга насока – да се пеят песни от начеващи млади композитори. Защото предишните диригенти гледаха с малко недоверие на първите творби на такива хора. Например, Божидар Гатев пеехме много. Някои от тях се наложиха после, станаха вече известни композитори”.

С въвеждането на по-модерни изразни средства се откроява и промяна в характера на народните обработки, а тенденцията е към усложняване на формите и звученето: “То и обработки народни имаше. Те ги правеха тези младите, само че с по-модерни изразни средства, докато при класическата обработка на народни песни беше запазена мелодиката основно и хармониите бяха по-опростени. А тези правеха по-усложнени и това вече по-консервативните наши хора смятаха, че публиката няма да ги възприема, няма да ги разбира, но Бабеков ги налагаше. Защото в хора в първия период като любителски и после като утвърден вече все пак е имало една такава тенденция, възможно по-леки за възприемане творби да се поставят, но Бабеков се опита да разчупи тоя шаблон и наистина много постигна, доста сложни имаше”.

Новите подходи и репертоарни линии предизвикват понякога и неодобрение, особено сред по-старото поколение, което проявява по-голямо предпочитание към произведенията на старите композитори.

Вътрешно в хоровия колектив се прокарва и мнението, че има опасност хорът да се превърне в своего рода “опитно поле” за утвърждаване на по-младите и неизвестни композитори. Въпреки това новата линия се налага, намирайки свои привърженици, особено сред публиката от младото поколение: Имаше даже един период, инициатива на хора беше, колеги зрящи, завършили скоро музика, които пишеха творби идваха при нас, но примерно капелата не би се заела. По-старите ги критикуваха, че на опитно поле сме се превърнали. Но ний ги изпълнявахме, щото те обикновено се творят на малко по-сложен музикален език, с усложнени хармонии. Даже понякога звучат малко неблагоприятно за ухото, в съчетание на няколко партии, но ний ги правехме. И се намираше младежка публика, харесваше се”.

Под диригентството на Стоян Бабеков хорът израства в професионално отношение, печели заслужено свои почитатели у нас и в чужбина. Благодарение на осъществената дейност по изготвянето на радиозаписи, издаване на плочи, заснемане на концерти по телевизията, днес разполагаме и с юбилеен диск, съхраняващ памет за музикалното изкуство на Професионалния хор на слепите и неговия диригент Стоян Бабеков.

Ваня МАТЕЕВА

ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Хасково

Инвалиди от Хасково и Александрополис си подават ръка за сътрудничество

На 10 и 11 януари в град Орестиада Гърция се състоя среща между председателя на РО на слепите Хасково Георги Желев и Регионалното ръководство на Дружеството на инвалидите от град Александрополис. Тази среща стана възможна след предходното посещение през месец декември на Янис Топчис в Хасково. Идеята бе на насроченото в Гърция събрание Георги Желев да запознае присъстващите членове с проблемите, които стоят пред българските хора с увредено зрение и начините за справяне с тях. Ако трябва да се каже с една дума, това трябваше да е първа опознавателна среща, в резултат от която да бъде подписано споразумение за сътрудничество между двете организации.

От 11 часа в неделя в препълнената зала на духовния център „Св. Теодор” събранието започна. Веднага проличаха съществените разлики между начините на провеждане. В началото свещеник освети поставените на масите пити и храна. После г-н Топчис представи гостите от община Орестиада, Хасково и присъстващите дарители на дружеството. Отчетът бе направен устно и на отличилите се членове се ръчиха грамоти и книги. Кулминация на срещата бе подписването пред 130 присъстващи в залата инвалиди, дарители и гости на споразумение между българската и гръцката организации. После Георги Желев разказа за живота и дейността на Хасковското дружество. Дали от неудобство или от патриотизъм веднага след това думата взе представителят на община Орестиада и се извини на присъстващите за това, че през отминалата 2008 година не са могли да помогнат достатъчно на хората с увреждания. Той пое ангажимент това да не се повтори през настоящата година.

На госта от България бе подарена малка статуетка на богинята на победата Нике - копие на същата от остров Самотраки, която понастоящем се намира в Лувър. Основната идея бе, че трябва да се победят трудностите пред хората със здравословни проблеми и да се върви напред.

На тази среща се изясни, че до този момент такива споразумения има сключени с организации в Турция и Германия. Фактически нашата организация се присъединява към вече подписаните това споразумение. То предвижда един културен обмен, съвместни екскурзии и дава на клубовете статут на международни. При възможност инвалиди от четирите държави могат да посещават клубовете. През следващите години се предвиждат срещи в Турция, Германия и разбира се в България. Контактите между членовете на тези организации в крайна сметка трябва да доведе до едно взаимно опознаване и приятелство.

Голям интерес в Орестиада проявиха местната телевизия и радио, бяха взети интервюта от двамата председатели. Двата дни протекнаха в перфектна организация, много срещи и разговори. Разноските по

транспорта и пребиваването бяха изцяло поети от Гръцката страна. Следващата среща се набеяза за месец май в Хасково.

В късния следобед при раздялата и отпътуването за България всички бяха убедени, че тази първа среща е успяла да постави основите на едно ново приятелство и сътрудничество.

Георги ЖЕЛЕВ

София

Софийската регионална организация при ССБ посети Националния исторически и църковния музей

Националният исторически музей е създаден на 5 май 1973 г. по решение на министерския съвет. Той е национална съкровищница на република България, хранилище на реликви от световен мащаб и е един от най-големите исторически музеи на Балканския полуостров.

В него се съхраняват над 650 хиляди паметници на културата и огромен археологически и исторически архив. Първата представителна експозиция на музея е открита през 1984 в сградата на съдебната палата в София. През 2000 г. музеят е преместен в подножието на планината Витоша в дом № 1 на правителствената резиденция Бояна. Чрез над 10 000 експоната на площ от 6000 кв.м. тук е представена историята на днешните български земи от хилядолетия преди Христа до днешни дни. В 5 отделни зали е показан исторически материал за живота на хората -от преди 3 хилядолетия до наши дни, населявали територията на България. Всичко показано в музея има висока историческа стойност, но между най-впечатляващите експонати, според нас, са пръстен - печат на цар Калоян - 61 гр. златен венец на тракийски владетел от края на третото хилядолетие преди Христа, митра на охридските епископи (17-18 век), първата керамична икона от десети век на св. Теодор Стратилат, намерена в Плиска, икона на св. Георги Победоносец от средните векове в цял ръст на светеца в червено облекло и много други. Сградата на музея е разположена в приятна паркова обстановка, в която се срещат представители на различни дървесни и храстови видове.

В ранния следобед на 27.01.2009 г. група членове на Софийската регионална организация при ССБ посети музея и всички негови зали.

Чрез приятната, увлекателна и пропита с чувство на патриотизъм беседа на екскурзовода - българин от

Бесарабия, всички се запознаха с част от експонатите, които благодарение на художествено поднесените слова просто оживяваха.

През следващите месеци ще бъдат организирани едnodневни посещения и излети до културни и природни забележителности в обекти разположени в планините около столичния град.

Веднага след освобождението на България от османско робство по мъдрото решение на Светия синод започва голяма събирателна дейност на ценни реликви и антики свързани с източното православие в чертите на тогавашна България. В кратки срокове е извършена огромна събирателна дейност. За правилното съхранение и ползване на изключително ценните находки към Светия синод се създава археологически отдел. Неговата работа бързо се разраства и през 1921 г. Светият синод взима решение да бъде създаден Национален църковен музей. През 1923 г. правителството издава указ, с който фактически музеят е създаден.

Още в началото и досега той се помещава в сградата на богословския факултет към Софийския държавен университет, която се намира на площад „Св. Неделя“. Тази сграда е една от ценните архитектурни забележителности, създадена по проект на виден за онова време австрийски архитект. Пълното и правилно наименование е исторически, археологичен църковен национален музей. В него понастоящем са съхранени над 11 хиляди експоната, разположени в 4 отдела. Първият от тях е иконен отдел. Той със своите забележителни експонати може би е най-привлекателен за посетителите. Вторият отдел е индустриално-художествен. Третият съхранява ръкописи и печатни книги. Четвъртият - архивен.

На 22.12.2008 г., в навечерието на големия християнски празник Рождество Христово група членове на Столичната регионална организация към ССБ направи посещение в този изключително интересен музей. Групата бе посрещната от директора на музея Никола Хаджиев. Той изнесе интересна беседа за християнската религия, източното православие, за настъпващия светъл християнски празник Рождество Христово и значението на тази религия, просъществувала повече от 2 хилядолетия и значението на съхранените експонати в музея.

След беседата се създаде възможност групата да се запознае съвсем отблизо и да докосне повечето от изключително ценните икони, някои от които са на повече от няколко века. За отбелязване е, че в музея са съхранени ценни реликви през един огромен период от време, някои от тях датират от девети век. Накратко бе отбелязано обстоятелството, че през последните десетилетия музеят организира изложби или участва в такива извън територията на България в редица европейски, африкански и азиатски държави.

За съжаление трябва да се отбележи обстоятелството, че голяма част от българите не знаят за съществуването на този изключително ценен исторически, археологичен, църковен музей. Навярно

посещението на групата на Регионалната териториална организация от град София ще допринесе за популяризирането на музея сред столичното общество.

Георги ПЕТРУШЕВ

Левски

На 17-и и 18-и януари тази година, по покана на Териториалната организация на слепите в град Левски, посетихме почивната станция на слепите в село Шипково, община Троян.

В екскурзията се включиха служители и на Дирекция „Социална политика“ град Левски, начело с директорката г-жа Лена Романова, както и самодейци от Национално читалище „Георги Парцалев“.

С вежливото си отношение, чистотата и уютта, с които ни посрещна обслужващият персонал на станцията и с позитивното си поведение, домакините направиха престоя ни в Шипково повече от прекрасен и оставиха у нас чудесни спомени!

От името на всички гости от Левски изказваме нашата искрена благодарност и признателност на тези сърдечни хора, като им желаем добро здраве, много щастие, късмет в живота и до нови срещи!

А на всички ваши читатели препоръчвам да се запознаят с тях и да им гостуват. Убедени сме, че ще останат доволни!

ТСО Левски

Председател: Т. ЛЮБЕНОВ

ИНФОРМАЦИОННА БАНКА "ЗАРИ" Слънцето забавя стареенето с пет години

Не да се изгаря, просто да се прекарва достатъчно време на слънце, съветват учените.

Хората, които избягват слънцето или не получават достатъчно витамин Д с храната, нанасят на гените си вреда, която обикновено се свързва със стареенето и болестите на старостта.

Ефектът от тази вреда е толкова голям, че хората с дефицит на витамин Д / наричан често и "слънчевия витамин", защото 90% от него се оставя на организма от слънцето/ биологично са с пет години по-възрастни от връстниците си, в чийто организъм се съдържа много от витамина.

Доктор Брент Ричардс от Кралския колеж в Лондон, който оглавява екипа, провел изследването, твърди: "Резултатите са поразителни, доколкото те за пръв път демонстрират ясно как хората с високо съдържание на витамин Д в организма стареят по-бавно от другите, при които нивото е по-ниско. Това помага да се обясни как витамин Д предпазва от болестите на старостта, например от сърдечно-съдовите заболявания".

Съавторът на изследването проф. Тим Спектър, пак от Кралския колеж, казва, че изводите от изследването им доказват на хората необходимостта да се прекарва повече време на слънце и да се употребява храна, богата на витамин Д: риба, яйца, витаминизирано мляко и салата, или да се приемат хранителни добавки.

Както предполагат учените, всеки трети има дефицит на витамин Д. Проф. Спектър казва: "Хората се боят от меланом, който засяга няколко хиляди души в годината. А дефицитът на витамин Д води до появата на смъртоносни болести у стотици хиляди."

Активистите на борбата против рака казват, че прекомерното излагане на слънце създава опасност за възникване на ракови заболявания: в резултат във Великобритания умират около 1800 души. Но Хенри Скоукрофт, представител на Британския център за ракови изследвания твърди, че за да се получи порцията витамин Д не е необходимо да се стои много време на слънце - във всеки случай много по-малко, отколкото е необходимо човек да стои, за да получи тен.

Екореволуция - мобилен със слънчева батерия

Последният еко-писък е дело на Samsung, носи името Blue Earth и ще бъде представен в средата на февруари в Барселона.

Компанията Samsung анонсира може би първия в света, почти изцяло екологически чист мобилен телефон с многозначителното име "Blue Earth", който е снабден със слънчева батерия и е направен от рециклирана пластмаса.

Еко-мобилен ще направи официалната си премиера в средата на февруари, по време на Mobile World Congress 2009 в Барселона, се съобщава в прессъобщение на компанията.

"Blue Earth" е първият в света телефон с голям сензорен екран, на задния капак на който има алтернативно екозахранване под формата на соларен панел. Производителите подчертават, че при производството на уникалния телефон не са използвани никакви вредни за здравето на човека вещества, като например бромидни огнеустойчиви добавки, берилий или фталати.

Слънчевата батерия е резервно захранване, което се включва при падането на основната батерия на мобилния.

На екотематика е и уникалният потребителски интерфейс на "Blue Earth", който буквално на всяка крачка напомня на собственика си, че трябва да опазва околната среда.

Специален бутон позволява преминаването на телефона в енергоспестяващ режим на работа, а на дисплея който измерва изхвърляните от собственика крачки, може да се следи колко CO₂ е изхвърлил той в атмосферата, докато ходи.

Еко-фокусите на "Blue Earth" обаче не свършват дотук - той може да ви покаже и колко повече от вредния парников газ бихте изхвърлили, ако това разстояние се измине с автомобил.

Средиземноморската диета съхранява интелекта

Изследване показва, че при почитателите на диетата има много по-малка опасност от нарушение на умствените способности.

Учени от Медицинския център към Колумбийския университет в САЩ (Columbia University Medical Center), откриха връзка между храненето на човека и неговите умствени способности. В частност, хората, които се придържат към средиземноморската диета могат да бъдат много по-спокойни, че когнитивните им способности ще се нарушат и ще се разболят от болестта на Алцхаймер, съобщават от университета. По този начин, определени пристрастия към храненето могат да играят важна роля за предотвратяване на развитието на това тежко заболяване.

При средиземноморската диета основно се употребяват риба, зеленчуци, плодове, подправки, маслени продукти, месо с малко мазнини, зехтин и малко алкохол.

От 1992 до 1999 година изследователите наблюдавали 1393 пациента с нормални умствени способности и 482 човека с леко когнитивно разстройство. Специалистите провеждали тестове и интервюта с тях, с цел да изяснят моментното състояние на умствените им способности.

Средното време за участие на изпитваемите в експеримента било четири и половина години. За този период 275 човека от групата на здравите получили умствени отклонения. При тези от тях обаче, които се придържали към средиземноморска диета, влошаването на когнитивните им способности намаляло с от 17 до 28 процента в сравнение с тези, които я пренебрегвали.

В групата на болните след 43 години при 106 човека се развила болестта на Алцхаймер. При привържениците на диетата риска от развитие на болестта бил намален с 48 процента. При тези, които се придържали към диетата от време на време рискът намалял с до 45 процента.

Според изследователите средиземноморската диета позволява да се намали холестерина и захарта в кръвта и да се поддържат здрави кръвоносните съдове, т.е. да се отстранят всички признаци за намаляване на умствените способности. Възможно е върху интелекта на правилно хранещия се човек да влияят добре и някои компоненти на храната като алкохола, рибата и др.

ЛИЧНОСТИ Сърца, които могат само да изгарят. Пейо Крачолов Яворов.

Сто тридесет и една година - време, което все още не можем да уточним. Дали Пейо Крачолов Яворов идва при нас, или ние се връщаме при него, морни, задъхани, преситени от моторния шум на времето... Или във всеки той е оставил по нещо от своята чиста горест, от своята нежност във всеки е възкресил по една любов към земята, към едно диво възраждане на природата, към въздишките потайни на цветята, към труженика селяк и неговите болки и радости, с непосилната орис да тегли...

Яворов идва с хайдушките си копнения и топлия си лиризм и ни води по незначайните пътеки на борбата. А залезът на слънцето спомня за нещо свидно и родно, за една песен "през сълзи", скрила силата на "народ-мъченик", народ-изгнаник. Местен последователно като пощенски служител в Скобелево и Сливен, Стралджа и Анхиало Яворов е свидетел на несретния живот на арменските бежанци, копнеещи по своята родина.

Той идва с крилатата си поезия да ни отнесе "отвъд най-смелата мечта", за да усетим свръхземен студ, свръхземна жажда и сред вихър и мъгли с размахани криле ни връща нови на земята, непобедени от злия демон, преминали "високо над праха".

Той носи своите "болни теменуги" през целия си живот, сред тръни сънува пръсти нежни на добра ръка...

Неговите "сенки" и сега крещат за малко светлина в очите на любимата...

Неговият живот е видение под "небе-куршумета безкрайност", "море в най-чистата стихия", "сияние вълшебно"...

И досега не зная Яворов ли идва при нас, или ние отиваме при него, през годините, през миналото, в нашето бъдеще, в твоя "спасителен ден", или безплътният му дух ни люлее от люлката...

Иван СЕВЕРНЯШКИ

7100 гр. Бяла, област Русе
ул. "Стефан Стамболов" № 56

Сърца, които могат само да изгарят. Роза за Юлия Вревская.

Петербург. Пролетта на 1877 година. В градината на барон Вревски сред избуялите треви цъфтят рози. Царува тишина в следобедните часове. Само под сянката на столетен дъб едва чуто скърца перо - красива, млада жена пише писмо. Редовете се низят грижливо един след друг. "Скъпи Тургенев! Подтиквана от жажда за саможертва, от любов към измъчения български народ, реших да замина за България. Сега, както знаете, там се водят ожесточени боеве. Кръвта на нашите герои и български опълченци се смесва и затвърдява дружбата ни навеки. Там сред писъка на куршумите и охканията на ранените, най-сетне моята буйна глава ще намери удовлетворение. Ще работя като милосърдна сестра... Винаги ваша: Юлия".

Не след дълго Юлия получава отговор, който изпълва сърцето ѝ с още повече решителност: "Моето най-красиво съчувствие ще Ви съпровожда във Вашето тежко странствуване. Желая Ви от все сърце дано подвигът, с който сте се нагърбили, да не се окаже непоносим за Вас. Ваш винаги верен приятел: Тургенев".

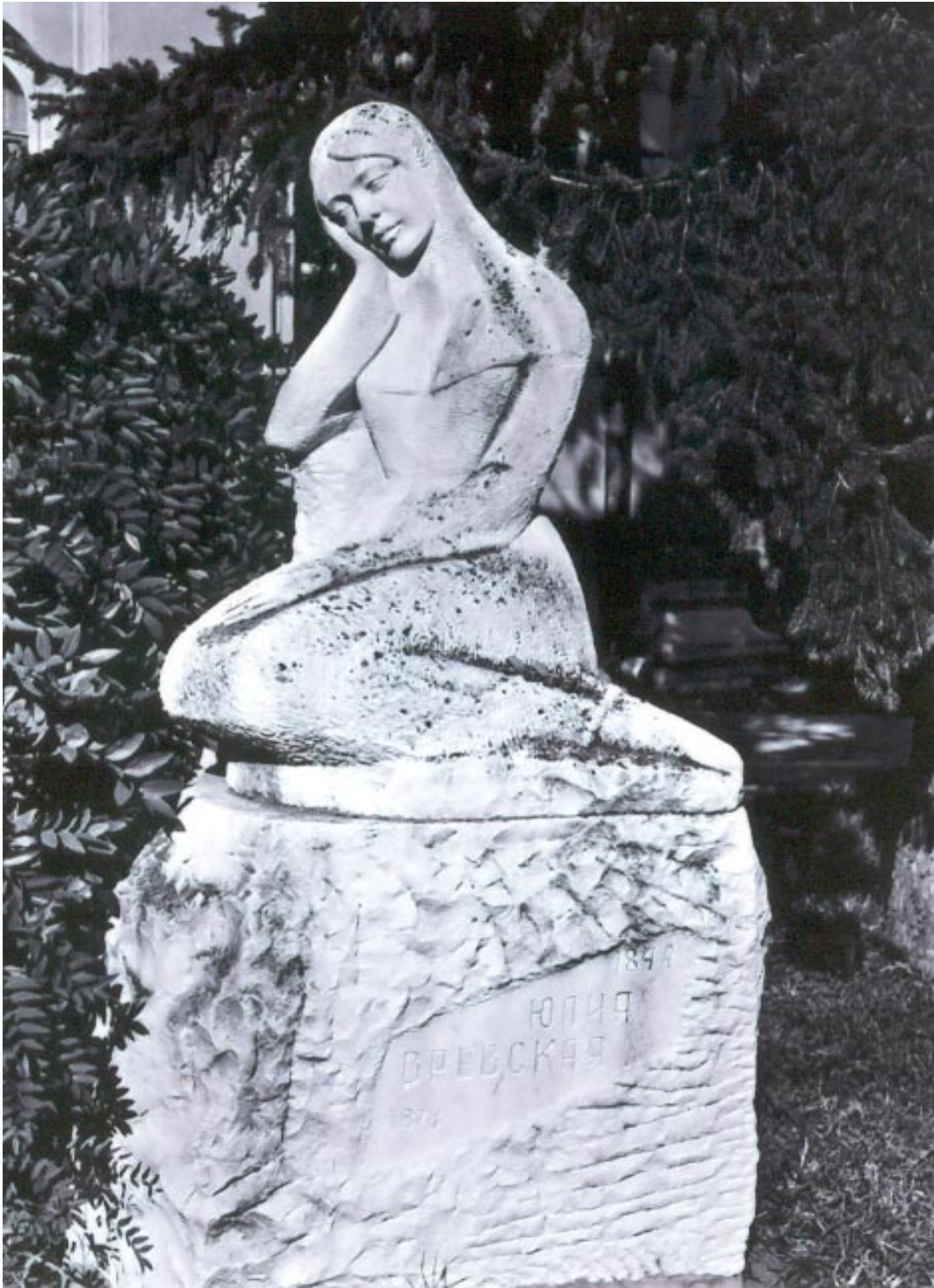

Влакът, който отнася Юлия към България, е препълнен с руски войници и офицери. Загледана през прозореца на вагона, тя си спомня Кавказ и неговите величествени върхове, където е живяла две години. Спомня си далечните срещи и разговори с Тургенев, А. Столипин /Монго, С. Трубецки, М. Лермонтов, Виктор Юго и Ференц Лист, последните минути на своя съпруг барон Иполит Вревски, умрял от сърдечните си рани след кървав бой с турската армия при превземането на кавказката крепост Китури през 1858 година.

Изминават няколко дни в път. Най-сетне пред очите на пътниците блясват водите на Дунава. Сърцето на Вревская развълнувано затуптява - само една ивица вода я дели от България.

На 8 октомври 1877 година баронеса Юлия Вревская пристига в Бяла. Занизват се тежки уморителни седмици, изпълнени с привидното еднообразие на медицинската професия. Животът е тежък, ала не

скучен. Всяка сутрин и вечер Юлия гази лепкавата кал на тесните беленски улици, докато се прибере в скромното си жилище - дома на Иван Хаджиев.

Там, под мъжделивата светлина на опушена газена лампа, пише писма до своите далечни приятели, до късно през нощта нейното прозорче свети като една малка звезда в смълчаното селце. А на сутринта, още преди да е пукнала зората, Юлия тръгва към лазарета - полусрутена барака на брега на Янтра, където я чакат болните. И още щом се хлопне вратата и на прага се покаже порумениялото ѝ от студа лице и щом познатата топла усмивка цъфне на нежните устни, сякаш топло слънце озарява бледите чела на ранените войници. През януари 1878 година, след простудно заболяване, все още Юлия помага на болните, но очите ѝ са влажни, лицето ѝ изгаря от висока температура. На 5 февруари 1878 година, далече от близки и роднини, Юлия Вревская умира в ръцете на болен войник.

"Сестро Юлия, чуваш ли ме" – пита ужасен той. Влажните очи с мъка се отварят, устните едва прошепват: "Аз умирам! Вие не плачете!

Безкрайно съм щастлива, че отдадох живота си за вас..."

Едно всеотдайно сърце престава да тупти. "Розата на Русия е откъсната на българска земя!"

Иван СЕВЕРНЯШКИ

ОФТАЛМОЛОГИЯ Очно протезиране за деца до осемнадесет години

През миналата година сдружение „Самаряни” Стара Загора, в партньорство с община Стара Загора и „Щедър живот” ЕТ на Христина Караникова - специалист по очно протезиране, спечелиха проект „Изграждане на център за социално-здравна и образователна подкрепа за деца в риск”, финансиран по програма „Фар” - деинституционализация посредством предоставяне на социални услуги в общността. В одобрените по проекта дейности се предвижда до 31 май тази година в кабинета по очно протезиране да бъдат обслужени 30 деца до 18 години с офталмологични проблеми. Ще бъдат подпомогнати деца със следните заболявания – субатрофия околни булби, абулбия и микрофтальм лефкома.

Всички процедури, свързани с козметичното отстраняване на офталмологичния дефект са напълно безплатни за пациентите. Могат да се поръчат и набори от стандартни очни протези и импланти и безцветни корнеосклерални люспи. За осигуряване на качествено изпълнение на предвидените по проекта дейности е сформиран екип от висококвалифицирани специалисти по очно протезиране, офталмолог, психолог, невролог, специалист по фрескални лещи и компютърен специалист. На базата на съвременни методи, технологии и материали, децата ще получат качествена услуга с голям козметично-естетичен ефект.

Помолих Христина Караникова да ми даде малко повече информация за очните протези.

- От каква възраст е желателно да се поставят протезите?

- Най-добре е това да стане още докато детето е малко, тъй като после очните кухини се свиват, клепачите се слепват и става много по-бавно и с повече тренировки. В такива случаи се започва с по-малка протеза, всеки ден се увеличава времетраенето, докато окото привикне и протезата си легне на мястото. Чак тогава се прави протеза с необходимата големина.

- Има ли случаи, в които окото изхвърля протезата?

- Мисля, че е въпрос на време и свикване, но въпреки това понякога и това се случва. Това обаче не може да се каже предварително.
- Какви видове очни протези съществуват?
- Когато детето е с микрофталм, т.е. родило се е с по-малко оченце, тогава се използва специално изработена върху него тънкостенна люспа, размерите на която зависят от това доколко окото може да се отвори и дебелината, която то може да понесе. Ако двете очи са различни като големина, се съобразяваме и с това. Освен тези тънкостенни протези има и дебелостенни. Те се използват, когато липсва око, тогава се поставят дебелостенни очни протези.
- Третият вид са светлочувствителните протези. Те са предназначени за пациенти, чието зрение е угаснало и е останала само перцепция на светлина. Това са също тънкостенни протези с тази особеност, че те пропускат светлината.
- От какъв материал се изработват протезите?
- Аз ги изработвам от специална пластмаса, защото се оказва, че човешкият организъм най-лесно ги понася. В повечето страни от Западна Европа протезите се изработват от стъкло, но това изисква тяхната ежегодна смяна, тъй като те корозират и драскат малките мускулчета на клепачите и се получава птоза - висване на клепача. Те се правят бързо, но се повреждат по-лесно и са чупливи. Изработват се в Австрия.
- Пластмасови протези се изработват в Унгария и Франция. Там цената им е между хиляда и две хиляди евро.

- Какви са предимствата на пластмасовите протези, освен че се възприемат най-лесно от окото?
- Желателно е пациентът да идва в кабинета веднъж в годината и ако има нужда протезата може да се коригира или гланцира.
- Бихте ли обяснила последователността на процедурите при протезирането?
- Първо се взема мярка, след това се рисува и пускам пациента. Когато протезата му е готова го извиквам, поставям протезата. В случаите, в които е налице субатрофия има тренировъчен период. Пациентът носи индивидуална тренировъчна люспичка, която се полира и при нужда може да бъде коригирана, а ако се окаже, че това не се налага просто си я носи без проблеми.
- Как да поддържаме протезите си?
- Пластмасовите протези са много леки за поддръжка, защото не се чупят, а ако се надраскат могат

лесно да се гланцират. Тук искам отново да кажа, че веднъж в годината пациентът трябва да посети кабинета, защото от пращинките протезата може да се издраска и трябва да се гланцира, а може и да се наложи леко увеличение или намаляване поради промяна на статуса на очните тъкани.

За домашна употреба препоръчвам един разтвор, който е дезинфектант и убива всякакви гъбички и микроорганизми.

- Кога трябва да се свалят протезите?

- Когато е очна протеза, понеже нямаме плътно притискане до тъканите е желателно при сутрешния тоалет тя да се свали и да се измие с неутрален шампоан. След това се капва в окото по една капка от разтвора и протезата отново се слага. Когато е люспа, не е необходимо да се сваля ежедневно.

Достатъчно е веднъж в месеца да се почисти с този разтвор или да се остави в него едно денонощие.

- Налага ли се смяна на протезите и ако е така през колко години трябва да се прави това?

- Когато пациентите са деца, трябва всяка година протезата да се коригира - или да се увеличава, или да се сменя. При децата ситуацията е по-динамична понеже те растат бързо. До навършването на петнадесет години работим в един двугодишен цикъл – първата година от използването на протезата правим корекция, а след изтичане на втората я сменяме с нова.

След навършване на осемнадесетгодишна възраст протезата вече може да се сменя на пет години, това е препоръчителен срок, който е съобразен с това, че и в този период в нашия организъм настъпват промени. Това е желателно. То е обусловено от промените в човешкия организъм, а не от някакви недостатъци на протезите. Вече споменах, че пластмасовата протеза не може да се повреди, освен ако не я настъпите.

- Сега поставянето на очни протези за деца до осемнадесет години е безплатно, защото се финансира по проекта, но когато трябва да си плащаме, колко излиза поставянето на една протеза?

- В момента наистина услугата е безплатна за деца. Искам да споделя с Вас своето безпокойство от това, че дори и при това положение все още няма много желаещи. Безпокои ме и фактът, че министерството е сложило граница от пет години за смяна на очни протези като отпуска за тази цел само по 96 лева, а това е напълно недостатъчно.

До този момент протезите струваха по 300 лева, но поради кардиналното поскъпване вероятно ще се наложи да се вдигне и тяхната цена. Мисля, че министерството би трябвало изцяло да покрива сумата, за да се чувстват тези хора пълноценни. А затова е нужно самочувствие. Самата аз съм късогледа от малка. Носех очила и подигравките на съучениците ми ме принудиха да се притеснявам от това.

Затворих се в себе си. Станах необщителна и се комплексирах ужасно. Като студентка първи курс на медицинския университет разбрах, че могат да ми поставят лещи и да се отърва от очилата. Тогава разбрах две неща - първото с какво ще се занимавам в бъдеще и второ, че макар и козметични, очните протези не са лукс, а потребност, защото ти помагат да преодолееш комплексите си.

Има хора, които се раждат с различни очи. Например исторически факт е, че Александър Македонски се е родил с едно синьо и едно зелено око, а баща му Филип загубва едното си око при битка.

Интересно е, че на баща му са сложили протеза. По онова време като материал са използвали или дърво или скъпоценни камъни, така че идеята за очно протезиране датира от много стари времена.

Окото не само, че е най-деликатният орган, но то е и органът с най-много цветове.

Димитрина МИХАЙЛОВА

ПРЕМИЕРА "Социална рехабилитация и интеграция на зрителнозатруднени лица"

Това е заглавието на новата книга на Веселина Стоилова, издадена през 2008 г. с финансовата помощ на община Варна по проект "Повишаване качеството на услугата "Социален асистент" за подобряване на социалното включване на хората с увреждания".

Веселина Стоилова е добре известна сред неவிждащите и на много хора сред варненската общественост като социален работник, общественик, поет – автор на книги с любовна лирика.

На базата на широк кръг от знания придобити от четирите ѝ висши образования с магистърска степен - икономика, социология, право, социален мениджмънт, натрупания богат професионален опит като

социален работник в община Варна, работата ѝ във фондация "Съпричастие" и опирайки се на разнообразни литературни източници, авторката разработва съвременните аспекти на социалната рехабилитация и интеграция и по-конкретно на лицата със зрителни увреждания.

Книгата е добре оформена върху 106 страници - кратък увод, с който се въвежда в темата, пет глави: "Социалната рехабилитация и интеграция – и лична съдба", "Социални проблеми на слепотата и слабото зрение", "Фактори на социалната интеграция на хората с увредено зрение", "Социалната рехабилитация – методика за постигане ефекти на социална интеграция на незрящите" и заключение, в което на базата на изложеното в книгата се правят някои изводи, които според авторката: "могат да бъдат представени като примерна програма за действие и за реализиране на социалната интеграция на незрящите в живота."

Възможно е част от специалистите да се отнесат критично към някои формулировки и да опонират на авторката в нейните виждания, но книгата е преди всичко плод на богатия ѝ практически опит и несъмнено ще представлява интерес за хората, работещи в социалната сфера и полезно помагало за тези, които се обучават да работят в тази сфера, а и за обикновените читатели, които проявяват интерес към тези проблеми.

Могат разбира се, съвсем добронамерено, да се направят и някои забележки, със цел едно второ допълнено издание. Не е отделено внимание на работата с хората с нарушено зрение с допълнителни страдания: слухови, психични, с множество увреждания. Като се говори за ролята на обществените организации за интеграцията на зрителнозатруднените вниманието е насочено повече към фондациите, поне се създава такова впечатление. Възможно е да се дължи на това, че те са по-близо до ежедневието на авторката.

Пропуснати са такива институции като: Националното читалище на слепите "Луи Брайл", Националната организация на сляпо-глухите, спортните организации на слепите, Асоциацията на невидещите есперантисти в България. Има някои неточности на понятията.

Например в заключението е употребено понятието "инвалидни предприятия и кооперации".

Инвалидни предприятия и кооперации няма, има предприятия и кооперации за инвалиди. В труд от такъв характер задължително е да има указател за използваните литературни източници, което е полезно и за читателите пожелали да разработят по-задълбочено даден въпрос.

Несъмнено книгата на г-жа Стоилова е едно ценно актуално издание, за което можем да ѝ благодарим и да ѝ пожелаем да напише още много интересни и полезни книги.

Владимир ЖЕЛЕВ

РАЗКАЗ НА БРОЯ Дете на Божието чудо

Беше последният ден от престоя в почивната станция, където се бяха събрали хора с физически увреждания. Някои от тях седяха в инвалидни колички, други накуцваха от ранна възраст, трети бяха незрящи. Този дом не беше от обичайните за лечение и рехабилитация. Петдесетте човека от християнското сдружение, които четвърта година се събираха тук, два пъти на ден призоваваха Бога в молитвите си. Те вярваха от цяло сърце, че Той може да извърши целебно чудо, което медицината не е в състояние да постигне. Това лято някои споделяха, че са получили облекчение след молитвите миналата година, други свидетелстваха, че душата им се чувства спокойна и в оковите на плътта; една жена с епилепсия, повярвала на това място в Господа, каза, че оттогава не е получавала припадъци и вярваше, че за това ѝ е помогнал Христос!

В стаята на двете незрящи момичета Иси и Лили се бяха събрали още пет девойки от други стаи: три бяха с леки увреждания на тялото, останалите гостенки също не виждаха. След час автобусът за отпътуване щеше да бъде пред входа на станцията, затова домакините събираха малкото си багаж, а гостенките бяха дошли, за да разменят адреси. Духът на приятелство и обич бе създал чувство за близост, което никой не искаше да прекъсне. И така беше всяка година. Ема, около 30-годишна, която леко накуцваше заради локсация на тазобедрената става още при раждането ѝ, записа адресите на трите момичета в стаята и се обърна към незрящата:

- Иси, кажи ми твоя телефон и адрес, защото искам да се срещнем отново.

На 38 години, неомъжена, девойката ѝ продиктува номера и адреса си, а Ема я попита:

- Всички те наричаме Иси. Всъщност как е името, което би трябвало да напиша на пощенския плик?

- Исля Алиева.

- А, ти се туркиня? - не скри изненадата си Ема.

- Да... Всъщност аз съм християнка и винаги ми е трудно да обяснявам това. - Исля излезе бързо от стаята. Не се разбра дали искаше да провери в гардероба за забравени дрехи, или не желаше да говори повече за разликата между националност и вяра. Но когато се върна след минута, Ема отново отиде до нея, положи ръката си на раменете ѝ и попита:

- Искаш ли да поговорим повече за това, което каза преди малко? Ако не искаш, спираме. Но аз самата много пъти съм мислила за Единия неизменяем Бог и многото човешки вярвания. Никога не мога да разбера същността на това защо в почти всички случаи хората от различни общности са сигурни, че истината и бъдещият живот на човешката душа са само в тяхната вяра?

Иси отвърна, без да мисли дълго:

- Защо да не говорим за Бога? Нали в Негово име сме събрани тук?

- Тогава те моля да кажеш кога повярва в Христос и с какво Той промени живота ти!

- На седем години загубих зрението си напълно. От четиримата ми братя и сестри само аз съм незряща. Моята баба, родена в България, но с далечно турско потекло, вярваше в Мохамед. Въпреки това тя ми казваше: "Аллах е един, не се карай с децата заради вярата. Ако християните казват, че Иисус Христос е извършвал добри чудеса, знай, че това е вярно: всяко Божие слово е истина." Баба понякога ми четеше различни глави от Корана, но аз самата никога не съм го чела. В последния клас на училището за незрящи едно момиче ми призна, че е чело Новия завет от Библията, където пишело, че Иисус Христос е излекувал много неизлечимо болни, включително и няколко слепи. Бях на 18 години и поисках да прочета Новия завет - като книга, без да вярвам на написаното в него. Като започнах да чета, няхах чувството, че извършвам грях спрямо нашата мохамеданска вяра - аз съм родена в България, макар и с турско име... Докато четях за изцелението на бесни, прокажени, парализирани, слепи, все още не вярвах в силата на Иисус Христос; по човешки не можех да дам отговор на различни въпроси, нахлули в главата ми - най-вече за Неговите страдания и разпъването Му на кръста. Но Бог докосна сърцето ми с невидима ръка; почувствах Неговата любов и грижа, доказа ми, че съществува и всичко вижда, заради което Го наричат Всевишния... Макар очите ми да не се отвориха, потърсих други хора, които вярват в Него; чувствах духовна радост от срещите с тези вярващи... Аз също се питах как така Бог, сътворил целия свят, е Един, а ние вярваме в Него по различен начин? Дълго мислех за това, без да мога да дам отговор, но приех Христос за Свой защитник в трудни моменти. Поисках да получа кръщение в Негово име и го получих в църквата... Не крия, че съм Го молила да отвори очите ми такива, каквито те бяха в детството ми, но не Го обвинявам, че не изпълнява молбата ми. Обичам Го, благодарна съм Му...

Иси замълча, сякаш решила, че е обяснила всичко, но Ема отново я попита:

- Родителите ти какво казаха, щом узнаха за вярата ти?

- Отначало не споделях с тях от притеснение, че няма да ме разберат. Но един ден казах на майка си. Тя не ме насърчи, нито ме охули, просто добави:

- Живей с хора, които вярват в Бога и върши добро, пътят ти ще дойде от Него... Пет години след това майка ми също прие Христос и се кръсти в Негово име. Не мисля, че това е предателство спрямо потомствената ни религия. Всеки от нас отваря сърцето си за Бога, когато Той почука на него. Даже мисля, че това не е случайно. Познавам българка, която върза косите си с кърпа и прие исляма заради своя съпруг арабин - това е от Божия любов към човека.

- Аз също мисля така, макар да знам, че на тези хора е трудно; понякога в живота те остават разочаровани от различията на социалните навици и традиции... - каза една от гостенките с физическо увреждане.

- Така е. Но аз съм дете на Божието чудо! - Иси вдигна лек метален кръст под шията си, който покриваше белег на дълбока рана, продължаваща надолу към гърдите:

- Преди три години получих инфекция, която силно увреди клапа на сърцето ми. Инфекциите идваха една след друга, пет месеца лежах по гръб с отворен гръден кош, с дренажи... Лекарите не даваха обещание, че ще стана на крака отново, но аз се молах непрестанно на Иисус; братята и сестрите от

нашата църква също се молиха. Ето ме, вече съм напълно изцелена! Благодаря на Бога за това! Но не мисля, че изцелението на болни и спасението на душите ни е привилегия само на християните. Бог е добър Баща за всички, които вярват в Него, които Го викат и Го търсят в моменти за спасение. Знаем, че Той отговаря на всички вярващи по света. Да мисля, че Той обича само мен и хората от нашата църква, е заблуда, дори заслепяваща гордост.

- А никога ли не си получавала упрек от мохамедани, че си християнка? - въпросите на Ема продължиха.

- Имала съм подобни обиди. Но Бог по друг начин ми доказа мъката от различията, които не можем да обясним. Веднъж, докато по телевизията съобщаваха за вълнения и искания на турското население в България, в неделя проповедникът в нашата църква каза: "Кръстът е по-силен от полумесеца!" Ядосах се и станах, сякаш някой беше ударил нож в гърба ми. Не съм мислила за разликата в символите на кръста и полумесеца, но в този момент, докато всички в залата казаха "Амин!", аз разбрах, че някой неволно удари корена на далечните ми прародители. Душата ни, която величае Бога, не търпи отрицание или хули за Него; тя се бунтува, иска да Го защити... Тъй като съм несъвършен човек, за мен мохамеданите могат да кажат нещо осъдително или с насмешка, но ако някой рани с дума Христос в мен, ме боли!.. Три месеца не ходих на църква заради сравнението между кръста и полумесеца, после Исус ми прошепна да им простя и да вървя след Него...

- Ти си се върнала при хората в църквата, без да им кажеш защо си отсъствала дълго? Ема си помисли, че Иси, ако е поискала, би могла да потърси Бога на друго място.

- Да. Но имам и друг пример, който доказва, че ние, вярващите, обичаме Бога повече от себе си. Веднъж у дома дойде мъж, който ми каза, че вижда и е вярващ. От няколко срещи разбрах, че ме харесва и иска да се съберем, за да живеем винаги заедно. Той също имаше малък проблем със здравето. Но бързо разбрах, че този млад мъж се лъже във вярата си, защото ме попита: "Къде е твоят Христос, Който не иска да отвори очите ти?" Вярващият човек би трябвало да е търпелив; да обича хората, да не роптае против Бога, ако нещо не е изпълнено според вярата му... Аз отпратих този мъж и го помолих повече никога да не идва у нас. За мен най-важното условие за съвместен живот с някого е любимият човек безрезервно да вярва, че Бог съществува и е Всемогъщ! Защото тогава и душата ни се преобразява, става по-добра, боязлива, смирена...

Някой отвори вратата на стаята, за да каже, че автобусът за отпътуване е вече пред входа. Момичетата в стаята трябваше да спрат своя разговор за вярата дотук. До следващата нова среща на дадения адрес или разговор по телефона.

Мариана ЕКЛЕСИЯ